

**MATEMATICĂ
PENTRU
MODELARE ECONOMICĂ**

TATIANA CORINA DOESCU

**MATEMATICĂ
PENTRU
MODELARE ECONOMICĂ**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2011

Tehnoredactare computerizată: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Copyright © 2011
Editura Universitară
Director: Drd. Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
(C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DOSESCU, TATIANA CORINA

Matematică pentru modelare economică / Tatiana Corina Dosescu.
- București : Editura Universitară, 2011-
2 vol.
ISBN 978-606-591-308-0
Vol. 1. : Matematica pentru modelare economică. - 2011. –
Bibliogr. - ISBN 978-606-591-307-3

51-7:33

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate autorului.

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 /319.67.27,
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-606-591-307-3

DOI: 10.5682/9786065913073

CUPRINS

Preambul	9
Capitolul 1. NOȚIUNI PRIVIND MODELAREA ȘTIINȚIFICĂ	11
1.1 Model, modelare.....	11
1.2 O definiție a modelului în știință.....	11
1.3 O clasificare a modelelor în știință	13
1.4 Modelare matematică, model matematic	14
1.5 Modelare economică, model economic	15
1.6 Modelarea economico-matematică, model economico-matematic.....	16
1.7 O clasificare a modelelor economico-matematice	17
Capitolul 2. ELEMENTE DE ALGEBRĂ LINIARĂ	18
2.1 Noțiuni elementare ale algebrei liniare	18
2.2 Combinația liniară de vectori	20
2.3 Vectori liniari independenți. Vectori liniari dependenți	21
2.4 Caracterizări ale vectorilor liniari dependenți.....	22
2.5 Sisteme de generatori	23
2.6 Bază a unui spațiu vectorial	24
2.7 Spații vectoriale finit dimensionale (de tip finit)	24
2.8 Trecerea de la o bază la alta	26
2.9 Metoda Gauss – Jordan	29
2.10 Subspații liniare	36
2.11 Funcționale liniare și funcționale biliniare.....	38
2.12 Funcționale pătratice. Reducerea la forma canonică	43
2.13 Probleme rezolvate	49
2.14 Probleme propuse	64
Capitolul 3. ELEMENTE DE PROGRAMARE LINIARĂ	68
3.1 Tipuri de probleme de programare liniară	68
3.1.1 Organizarea optimă a producției.....	68
3.1.2 Planificarea optimă a consumului de materii prime	70
3.2 Diverse forme ale modelului matematic	72
3.2.1 Forma generală	72
3.2.2 Forma canonică.....	73
3.2.3 Forma standard	73
3.3 Soluțiile unei probleme de programare liniară.....	75
3.4 Metoda grafică pentru rezolvarea unei probleme de programare liniară	83
3.5 Algoritmul simplex primal	85
3.6 Etapele algoritmului simplex primal	92
3.7 Convergența algoritmului simplex primal. Degenerare. Ciclare	98

3.8	Metoda penalizării (metoda bazei artificiale)	100
3.9	Dualitatea în programare liniară.....	106
3.10	Teorema de dualitate	108
3.11	Problema transporturilor (a distribuitorilor)	112
3.12	Metode pentru determinarea unei soluții posibile de bază, inițiale	117
3.13	Metoda potențialelor pentru determinarea unei soluții optime	122
3.14	Probleme rezolvate	126
3.15	Probleme propuse	138
Capitolul 4. ELEMENTE DE ANALIZĂ MATEMATICĂ ȘI APLICAȚII.....		141
4.1	Relație binară și relație de echivalență	141
4.2	Cardinalul unei mulțimi	143
4.3	Mulțimi numărabile și mulțimi nenumărabile	144
4.4	Relație de ordine. Mulțimi ordonate	144
4.5	Element maxim, element minim	145
4.6	Margine superioară, margine inferioară	146
4.7	Mulțimi mărginite în R	147
4.8	Șiruri numerice	147
4.9	Serii numerice	150
4.10	Serii alternate	153
4.11	Serii absolut convergente	154
4.12	Serii cu termeni pozitivi	154
4.13	Exerciții propuse	159
4.14	Șiruri de funcții reale	163
4.15	Convergența simplă, convergența uniformă	164
4.16	Criterii de convergență uniformă	165
4.17	Proprietăți ale șirurilor de funcții uniform convergente	166
4.18	Serii de funcții reale	169
4.19	Operații cu serii de funcții	172
4.20	Restul unei serii de funcții	172
4.21	Criterii de convergență uniformă	172
4.22	Proprietăți ale seriilor de funcții uniform convergente	174
4.23	Serii de puteri	176
4.24	Proprietăți ale seriilor de puteri	180
4.25	Serii Taylor	181
4.26	Formula lui Taylor	182
4.27	Dezvoltare limitată de ordinul n	183
4.28	Dezvoltări în serie	185
4.29	Exerciții propuse	187
4.30	Topologie. Spațiu topologic	193
4.31	Mulțimi deschise	194
4.32	Mulțimi închise	195
4.33	Mulțimi compacte	197

4.34	Funcții continue pe spații topologice	198
4.35	Proprietăți ale funcțiilor continue pe mulțimi compacte	198
4.36	Normă. Spații normate	199
4.37	Exerciții propuse	200
4.38	Șir convergent în (V, T)	202
4.39	Funcții vectoriale de variabilă vectorială	203
4.40	Limita unei funcții vectoriale de variabilă vectorială	204
4.41	Limite iterate	204
4.42	Funcții parțiale. Continuitate parțială	205
4.43	Derivate parțiale	206
4.44	Aplicație în modelarea microeconomică a utilității bunurilor	208
4.45	Derivate parțiale de ordin superior	208
4.46	Aplicație la modelarea utilității	209
4.47	Criteriul lui Schwarz	209
4.48	Diferențiabilitate	212
4.49	Diferențială	213
4.50	Diferențiala și derivatele parțiale ale funcțiilor compuse	216
4.51	Formula lui Taylor pentru funcții de mai multe variabile reale	217
4.52	Extremele funcțiilor de mai multe variabile	218
4.53	Algoritmul pentru determinarea punctelor de extrem local	222
4.54	Algoritmul pentru determinarea punctelor de extrem local (cazul general)	224
4.55	Aplicații în modelarea microeconomică	225
4.56	Metoda celor mai mici pătrate	226
4.57	Funcții implicite	229
4.58	Sisteme de funcții implicite	231
4.59	Transformări regulate	233
4.60	Dependență funcțională	234
4.61	Extreme cu legături	236
4.62	Exerciții propuse	238
4.63	Generalizarea integralei Riemann pe intervale necompacte (integrale generalizate)	257
4.64	Criterii de convergență	260
4.65	Integrale cu parametru pe interval compact	261
4.66	Integrale cu parametru pe interval necompact	263
4.67	Integrale euleriene (funcții speciale)	264
4.68	Integrala dublă	270
4.69	Calculul integralei duble	274
4.70	Schimbarea de variabile la integrala dublă	277
4.71	Exerciții propuse	279
	BIBLIOGRAFIE	286

Preambul

Modelarea economică este o îndeletnicire a celor calificați în a prelucra informația din domeniul economic, în vederea sporirii eficienței, a valorii adăugate, a fundamentării actului de decizie și realizării multor altor obiective.

Complexitatea fenomenelor economice necesită completarea modelării economice, ce are drept rezultat modelul economic, cu o modelare matematică al cărei produs este modelul economico-matematic, capabil de a oferi soluții problemelor de optimizare, de strategie, de previziune sau a celor care iau în considerare factorii aleatori prezenți în economia reală.

Acest volum se adresează studenților sau masteranzilor economiști, a căror pregătire profesională presupune formarea de abilități în domeniul analizei și prelucrării informației de tip cantitativ, calitativ sau mixt, obiectiv care nu poate fi atins fără acumularea de cunoștințe matematice și însușirea deprinderii de a utiliza algoritmi și metode matematice, din ce în ce mai avansate.

Conținutul acestei lucrări se constituie într-o primă ofertă a capitolelor de matematică, necesare unei solide pregătiri a studenților economiști, pentru a fi capabili să rezolve problemele curente ale practicii economice.

Volumul conține patru capitole: „NOȚIUNI PRIVIND MODELAREA ȘTIINȚIFICĂ”, „ELEMENTE DE ALGEBRĂ LINIARĂ”, „ELEMENTE DE PROGRAMARE LINIARĂ” și „ELEMENTE DE ANALIZĂ MATEMATICĂ ȘI APLICAȚII”. În primul capitol este prezentată o definiție a modelului și modelării științifice, urmată de clasificări ale modelelor. În capitolul doi se expun noțiunile ale algebrei liniare necesare capitolului 3 în care sunt expuse rezultatele teoretice fundamentale necesare unei modelări economice, în care predomină abordarea de tip liniar sau proporțional a fenomenului economic, iar conținutul celui de al patrulea capitol se referă la aparatul creat de analiza matematică destinat modelării în care abordarea deterministă de tip funcțional este dominantă. Cele patru capitole se încadrează în tematica, devenită clasică, proprie unei programe analitice a oricărei facultăți cu profil economic.

Modul de prezentare al conținutului celor două capitole se străduiește să îmbine exactitatea matematică cu accesibilitatea, fără a se face rabat de la rigoarea caracteristică oricărei abordări științifice.

Această carte este începutul unei serii de lucrări al căror țel este furnizarea de metode și modele matematice, care să contribuie la o pregătire temeinică a viitorilor specialiști în domeniul economic.